

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XI. Pastoralis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

CAPITVLVM XL

Pastoralis.

PARAPHRASIS.

Si ad Archiepiscopum causa aliqua per appellationem deuoluta sit, potest eam Coepiscopi sui subdito (v.g. Collegiatæ Ecclesiæ Decano, aut Canonico) delegare, non tamen eundem ad suscipiendam delegationem compellere; cum in subditos Coepiscoporum, exceptis quibusdam articulis, iurisdictionem nullam habeat, sed tantum in ipsos Coepiscopos.

SUMMARIVM.

1. Si causa civilis inter Episcopum & eius Clerum agitur, eligendi sunt arbitri ex partium consensu. Si criminalis, ad Archiepiscopum in Synodo residentem causa deferenda est, qua si non habeatur, nec in Prouincia ab Vrbe remota ad sit Apostolicus Legatus, ea ad Archiepiscopum deuoluitur.
2. De iure canonico causa appellationis delegari potest, non autem de iure civili.
3. Superior causam delegare potest etiam non subdito suo.
4. Excommunicatum nemo absolueri potest præter excommunicationis Auctorem, Superiorem, aut Successorem, excepto articulo mortis.
5. Qui ob contumaciam Rei missus est in possessionem, causâ rei seruanda, Reo intra annum non comparente, nec præstante cautionem de iudicio sisti, verus possessor constituitur.
6. Si quid agendum coram suo iudice v.g. cautio præstanda de iudicio sisti, in eius absentia coram alieno iudice, aut alia publica & honesta persona, v.g. tabelione, id agi potest.
7. Non sufficit cautio oblata, sed præstanda est, nisi per aduersarium stet, quò minus oblata recipiatur.

NOTANDVM I. Licet Archiepiscopus sit Ordinarius Superior Coepiscoporum, tamen in subditos eorundem iurisdictionem exercere non potest, præterquam in casibus iure expressis. De hac re dixi in c. 1. de suppl. negl. Prælat. in 6. & lib. 1. Theol. moral. tr. 4. c. 7. §. 3.

QUÆRES: Si inter Episcopum, & Clericum sibi subditum controuersia existeret, utrum Archiepiscopus Iudex esse possit. Causa quærendi est: Quia cum ipsemet Episcopus in propria causa Iudex esse nequeat, videtur consequens, ut ea ad proximum Ordinarium deuoluatur; quandoquidem Metropolitanus ordinarius Iudex est totius prouinciæ suæ, uti constat ex c. 2. causa 9. q. 2. Quamuis habeat iurisdictionem potius habitualem, & non expeditam, nisi in casibus iure expressis, uti Gl. hic monet, ver. exceptis.

Resp. ad q. Si causa civilis inter Episcopum, & Clericum agitur, eligendi sunt arbitri ex partium consensu, uti habetur in c. si Clericus, 46. causa 11. q. 1. Vbi Gl. communiter recepta ver. arbitros, ibidem Ioan. Turcremata, Gl. item in c. irrefragabili, 13. §. cæterum, hoc tit. aiunt, quod Episcopus compellere possit subditum, quocumque controuersia ipsi est, ad arbitros eligendos. Sin autem criminalis causa inter Episcopum & subditum suum agitur, ait Gl. hic ver. exceptis, Hostiensis in sum. huius tit. ver. crimen, Abb. in cit. §. Cæterum, n. 1. ibid. Vincent. & Ioan. Andr. n. 29. Syl. ver. Archiepiscopus, q. 1. casu 6. ad Archiepiscopum in Synodo residentem causam deferendam esse, uti colligitur ex c. 2. causa 9. q. 3. & c. sicus 25. de accusat.

Verum, si Synodus prouincialis non habeatur, (sicuti apud nos in Germania intra hominis memoriam Synodus prouincialis celebrata non fuit) & ponamus v. g. Episcopum à Clerico non exempto iniuriâ, aut damno iniusto affectum esse, nullumque in prouincia ab Vrbe remota esse Apostolicum Legatum seu Vicarium; quis erit iudex in hac causa? Episcopus esse non potest in causa pro-

fa propria: Ad arbitros autem consuetum non est confugere in causa criminali, c. causa, 9 de integro restit. & notat Gl. in c. irrefragabili, §. ceterum ver. super hoc delegatus, hoc tit. Profectò necessarium est dicere, quòd ad Archiepiscopum causa devoluatur, cum alioquin Ecclesiastico statui non satis prouisum esset. Et ita docet hic Imola n. 10 addition. ad Io. Andr. in cit. c. irrefragabili. Confirmatur: Archiepiscopus secundum sacros canones, est ordinarius prouinciæ Iudex: quòd autem eius iurisdictionis erga subditos Coepiscoporum suspensa, seu impedita sit quoad exercitium, id potissimum in gratiam Coepiscoporum introductum est. Quæ ratio si cesset, quia Episcopus cupit, imò res ipsa postalat, ut Archiepiscopus iudicium suum interponat, rectè dicitur, Archiepiscopum in tali casu iudicem esse posse, ita tamen, ut allata causa suspicionis probabili, recusari, atque ab eo ad Papam appellari possit.

NOTANDVM II. Secundum ius canonicum causa appellationis delegari potest. Secus autem est de iure civili, uti videre est in Auth. ad hæc. C. de Iudicijs, & notat hic Abb. n. 3.

NOTANDVM III. Superior causam delegare potest non tantum subdito suo, sed etiam non subdito. Sufficit enim causam esse de iurisdictione delegantis, licet is, cui delegatur, non sit de iurisdictione. Discrimen autem est, quòd subditum compellere potest ad suscipiendum, uti constat ex c. præced. Non subditus autem cogi non potest ad acceptandam causam, uti hic dicitur, & docet Gl. in l. vn. C. Qui pro sua iurisdictione. Gl. huius c. ver. nullam habeat.

S. Præterea.

PARAPHRASIS.

Iudex à Papa delegatus, reum citauit, & cum in comparando contumax esset, eum excommunicauit, atque actorem in possessionem misit causa rei seruandæ: postea uerò idem delegatus è uiuis excessit.

Quæritur hoc casu, utrum Ordinarius loci reum satisfacere uolentem absolueri possit, eique possessionem restituere, recepta cautione sufficiente. Respondet Innocentius III. Cum delegatus in causa illa maior sit Ordinario, ideo ab illo excommunicatum absolueri non potest; sed solus Papa, vel si delegatus successorem habeat in onere ac honore, neque item amissam possessionem per alium, quam Sum. Pontificem (aut per Legatum eius) recuperare poterit. Verum ne actor ultra annum retinens possessionem per præscriptionem tutus reddatur, ueramque possessionem acquirere censeatur, id consilij datur, ut reus coram Ordinario loci, vel publicis personis cautionem afferat, quòd iuri pariturus sit. Sic enim ueluti interrumperetur præscriptio annalis, ut etiam post annum possessionem recuperare per Sedem Apostolicam mereatur.

NOTANDVM I. Excommunicatum ab homine nemo absolueri potest, præter excommunicationis auctorem, superiorem, aut successorem: excepto articulo mortis. De hac redixi supra, & lib. 1. tract. 5. p. 1. c. 7. num. 2.

Porrò per mortis articulum, in quo omnis casuum reseruatio cessat, ita ut quilibet Sacerdos à quacunque excommunicatione, etiam Papæ reseruata absolueri possit, non est intelligendus quasi ultimus uitæ spiritus, sed quodcunque periculum moriendi probabile, uti bene hic declarat Abb. n. 3. & dixi lib. 5. tr. 6. c. 12. n. 13. §. His adde.

NOTANDVM II. Si causa commissa sit Prælato, v. g. Episcopo, intuitu dignitatis, tum successor eius in dignitate succedit etiam in onere delegationis, uti dictum est in c. quoniam, 14. de offic. delegati. Vocatur autem onus delegationis, quia non gratiam continet, sed mandati obligationem imponit, uti dictum.

NOTANDVM III. Qui ob contumaciam Rei missus est à Iudice in possessionem, causa rei seruandæ, spatio anni custodiam potius, quam ueram ac stabilem possessionem

Vuuu 2 nem

nem habere censetur, eo autem finito, si reus, ante tempus illud, præstita cautione de iudicio sisti, & exhibita satisfactione pro damno ex absentia sui illato non repetiuerit, efficitur verus possessor, ita ut fructus ex re percipere, & eam vsucapere possit, aliâque possessionis commoda habere. Ita legitur etiam in c. quoniam, 5. §. in alijs, iun. Gl. ver. affectus. Ut lite non contestata &c. & c. 2. iun. Gl. ver. distrahunt, de sequestratione possels. & fructuum. Videri potest Durand. in spec. lib. 2. p. 1. tit. de primo decreto, §. iam de effectu, col. 3. & seqq.

NOTANDUM IV. Si quid coram Iudice suo agendum sit, v.g. cautio præstanda de iudicio sisti, illo absente aut mortuo, agi hoc ipsum potest coram Iudice alieno, aut alia publica & honesta persona, videl. tabellione, aut, si nec is adsit, coram duobus aut tribus testibus tabellionis vicem suppleentibus, ut colligitur ex l. 2. C. de annali except. & docet Imola hic n. 17.

NOTANDUM V. Non sufficit se offerre ad cautionem præstandam, nisi etiam præstetur. Præterquam si per aduersarium stet, quò minus cautio oblata recipiatur. Ita notat Gl. fin. hic, & constat ex c. 1. & 2. de eo qui mittitur in possessionem, &c.

CAPITVLVM XII,

Licet.

PARAPHRASIS.

Innocentius III. mandauerat Episcopo Parisiensi, ut instituta inquisitione de criminibus, si quos seu Religiosos, seu seculares Clericos deliquisse deprehenderit, eos secundum canonicas sanctiones remota appellatione puniat, & quæ ad morum reformationem pertinere videntur, constituat. Dubitatum verò fuit, num per hoc Metropolitanæ iurisdictioni derogauerit Pontifex, quò minus ad ipsum à sententia, aut ex gramine Episcopi appellari possit in casibus, quibus id alioquin permissum est. Respondet Pontifex, derogatum non

esse: cum Parisiensis Episcopus non propterea tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, sed ut ordinarius Iudex procedat.

SUMMARIVM.

1. *A correctione legitima non potest fieri appellatio, nisi in eius modo excedatur.*
2. *Episcopus habet iurisdictionem ordinariam in inquirendis & puniendis criminibus, non tantum secularium clericorum, sed etiam Religiosorum non exemptorum, saltem si graua delicta sint.*
3. *Superior inferiori iudici ordinario mandans, quæ ad ordinarium eius officium spectant, non constituit eum delegatum, sed tantum excitare vult iurisdictionem ordinariam.*
4. *Quod si autem inferior nihilominus procedat ut delegatus, processus & acta non valent.*

PRO intellectu sciendum est, quòd à correctione legitima, seu quæ fit secundum canones, non possit fieri appellatio, nisi in corrigendo modus excedatur, sicuti habetur in c. seq. & in c. ad nostram, 3. c. reprehensibilis, 26. c. cum speciali, 61. §. Porro, de appellat. Nam talis correctio est veluti executio canonis: ab executore autem, nisi metas excedat, appellare non licet, l. ab executione, 5. C. Quorum appellationes non recipiuntur. Cum hac doctrina consentit Synodus Trident. sess. 22. c. 1. de reformat.

NOTANDUM I. Episcopus habet iurisdictionem ordinariam in inquirendis, & puniendis criminibus, non tantum secularium Clericorum, sed etiam Religiosorum non exemptorum, saltem si graua delicta sint, ut etiam dixi in c. quantò, 7. hoc tit.

NOTANDUM II. Si Superior inferiori Iudici ordinario ea mandet, quæ ad ordinarium eius officium spectant, non censetur eum facere delegatum; sed excitare tantum iurisdictionem, seu commonere & impellere ipsum ad officium præstandum. Ita notauit Gl. in c. in aliquibus, 4. de rescript. in 6. Innocent. hic n. 1. Imola n. 8. Sed limitari